

РОЛЬ ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ В ПІДГОТОВЦІ ДИСЕРТАЦІЙ СЬОГОДЕННЯ

Молчанова Тетяна Олегівна

*доктор мистецтвознавства,
експерт*

*Національного агентства із забезпечення якості
вищої освіти України,*

професор кафедри концертмейстерства,

*Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
м. Львів, Україна*

Наукова діяльність у вищих навчальних закладах є невід’ємною складовою освітнього процесу й здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної та виробничої діяльності у системі освіти. Однією з найбільш поважних напрацювань науковця, підсумком його ґрунтовної дослідницької роботи є дисертація. У Літературознавчій енциклопедії дається таке визначення: «Дисертація – це науково-дослідна робота, яку підготовлено для прилюдного захисту на здобуття вченого ступеня кандидата або доктора наук» [1. с. 281]. Отже, дисертація – це науково-дослідна робота, яка має кваліфікаційний характер, підготовлена для публічного захисту та здобуття наукового ступеня.

У дослідників, які розпочинають наукову роботу з написання наукової розвідки, зазвичай, виникають питання, пов’язані з пошуком інформації, методикою написання, оформленням і процедурою її публічного захисту.

У дисертації повинна міститися сукупність нових наукових результатів і положень, що висуваються для публічного захисту. Розвідка має свідчити про особистий внесок автора в науку. Нові рішення, запропоновані автором, мають викладатися чітко, аргументовано, критично співвідноситися з раніше відомими науковими розробками.

У дисертаціях, що мають прикладне значення, мають подаватися відомості про практичне використання отриманих автором наукових результатів, а в дисертаціях, що мають теоретичне скерування, – рекомендації щодо застосування наукових висновків.

Дисертація повинна давати наукову інформацію в найбільш повному вигляді, обов’язково розкриваючи хід і результати дослідження, детально описуючи методику дослідження. Повнота наукової інформації має знаходити своє втілення в тому, щоб наводити найбільш

деталізований фактичний матеріал, який включає докладні обґрунтування, гіпотези, широкі історичні екскурси і паралелі.

Тож вагоме місце у дисертації займає джерельна база, яка форму її підґрунтя. Будь-яке наукове дослідження має достатньо широкий спектр теоретичного та практичного виміру, базуватися на всіляких історіографічних та історичних джерелах (історико-архівна база), використовувати різні фонди, законодавчі акти, збірники документів, статистичні матеріали, публіцистику, мемуари, спогади, періодичну пресу, а також особисті архіви (листи, щоденники, спогади).

І у цьому контексті джерельна база постає важливим науково-етичним питанням, а надто натепер. Адже порядок захисту PhD-дисертацій у період війни – новий крок у розвитку системи атестації наукових кадрів, який створює учасникам дисертаційного процесу нові умови та вводить окремі вимоги та обмеження, які спробуємо проаналізувати.

Насамперед, йдеться про використання джерельної бази. Тут постаємо перед найважливішою дилемою – як бути з вимогою щодо написання наукових розвідок у контексті теперішньої політичної ситуації в Україні – йдеться про російськомовні джерела.

Адже головною вимогою написання наукових розвідок є представлення та захист дисертації шляхом критичного аналізу існуючих джерел з обраної теми та порівняння – тож як залишитися без усіх джерел у бібліографії? З одного боку – країна-агресор має бути поза увагою. З іншого – якщо дослідження цінне та оригінальне, вважаю можна використати, проте бути готовим до обґрунтування такого використання. Як варіант, потрібно зробити транслітерацію джерел латиницею і вказати, що мова – російська. А в розділі матеріалів і методів подати особливе обґрунтування причин включення російських джерел.

Водночас необхідно посилення вітчизняних видань, журналів країн СНД та інших держав, орієнтованих на україномовну аудиторію.

Література:

1. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1.